

(Versie 2.0 2023)

SAMENVATTING
KENNISDOCUMENT

GIERZWALUW

KENMERKEN VAN DE GIERZWALUW:

- Lengte 17 – 17,5 cm lang
- Gemiddeld gewicht 38 – 42 gram
- Levensverwachting is 6 à 7 jaar oud
- Torpedovormig lichaam, lange, spitse, sikkelvormige vleugels en een korte, gevorkte staart. Ze zijn donkerbruin van kleur, zowel van boven als van onder. Alleen de keel is lichter van kleur, namelijk wit
- De geslachten zijn gelijk van uiterlijk. Alleen de jongen zijn lichter van kleur met donkerbruine veren met witte randjes en witte veren rond de snavel
- Alle 4 de tenen van de Gierzwaluw zijn naar voren gericht, waardoor deze vogel instaat is zich aan verticale ruwe muren vast te haken en zo langere periodes kan blijven hangen

EISEN WAAR EEN HABITAT AAN MOET VOLDOEN:

- De gierzwaluw brengt het grootste deel van zijn leven door in de lucht en kan hier ook eigenlijk alles al uit halen waaronder:
 - Voedsel in de vorm van insecten (luchtplankton), hiervoor maken ze snelle lage vluchten langs bermen, houtwallen, bosranden of oevers
 - Vocht wordt uit hun voedsel gehaald, alleen als het erg warm is willen Gierzwaluwen nog weleens drinken, dit doen ze door met hun snavel water te scheppen tijdens een lage vlucht over een kalm wateroppervlak
 - Nestmateriaal zoals hooi, (dons)veertjes, haren en zaadpluis wat uit de lucht wordt gevangen
- De gierzwaluw broedt in Nederland vooral in steden en dorpen waar hij nestelt onder dakpannen, in spleten van muren, in spouwmuren, in/op muren achter dakgoten, achter spleten bij regenpijpen, in dakgootbekisting en in het algemeen achter smalle gaten waarachter zich een ruimte bevindt. Deze nestlocaties moeten wel voldoen aan een aantal eisen waaronder:
 - Er moet onder het nest voldoende vrije ruimte aanwezig zijn (minimaal 2 à 3 meter), omdat Gierzwaluwen niet direct het nest uitvliegen en zich eerst moeten laten vallen
 - De vrije aan en uitvliegruimte moet minimaal één meter zijn

EISEN VOOR ECOLOGISCH ONDERZOEK GIERZWALUW:

- Het onderzoek moet plaatsvinden binnen de periode vanaf 15 mei t/m 15 juli, maar de meest geschikte periode is tussen 1 juni tot en met 15 juli
- Er moeten minimaal 3 inventarisatiemomenten van 2 uur lang uitgevoerd worden
- Periode van minimaal 10 dagen tussen de eerste en het laatste inventarisatiemoment
- Van deze 3 inventarisatiemomenten moet er minimaal 1 vóór en minimaal 1 na 1 juli uitgevoerd moet worden
- Het onderzoek moet circa anderhalf uur vóór zonsondergang en een half uur na zonsondergang plaatsvinden, omdat rond deze tijd de kans op het zien van invliegers het grootst is
- Onderzoek moet uitsluitend in de avonduren plaatsvinden, een telling in de ochtenduren en overdag is namelijk niet zinvol. Gierzwaluwen zijn dan minder luidruchtig, ze blijven dan langer op het nest en dus lastiger te signaleren
- Er kan alleen effectief onderzoek worden verricht wanneer er gunstige weersomstandigheden zijn, dit betekent dat er geen regen mag voorkomen en de windkracht niet hoger dan 3 mag zijn

Nestentelling levert de beste resultaten op. Als dit onmogelijk is, bijvoorbeeld bij een onoverzichtelijke locatie, kunnen alle laagvliegende vogels worden genoteerd.

Het tellen van laagvliegende vogels kan plaatsvinden in de periode van 15 mei – 15 juli. Voor interpretatie van de gegevens naar aantallen kan men het maximum aantal laagvliegende vogels delen door 1,5.

Deze deelfactor kan zowel een onderschatting inhouden van het aantal nesten bij grotere kolonies als een overschatting bij kleine kolonies. Hier dient men rekening mee te houden bij het uitvoeren van de mitigatiemaatregelen. Je moet tijdens deze vorm van onderzoek letten op:

- Groepjes gierzwaluwen vliegen gierend door de straten ter hoogte van de daken, let op waar de vogels beginnen te roepen en waar ze naar toe gaan. Indien het roepen wordt herhaald op dezelfde plaats is de kans op een nest groot, let daarbij goed op 'antwoordende' vogels vanaf hun nest.

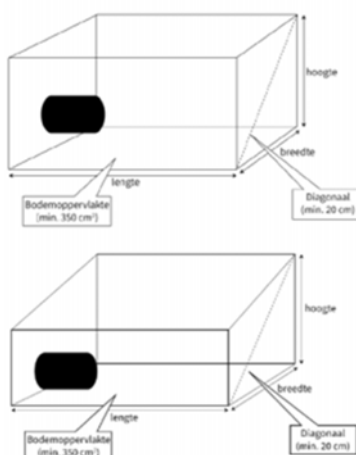

	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Tellen van nesten												
Tellen van laagvliegende vogels												
Afspelen geluid												
Waarnemen met camera's												

	Optimale periode
	Geschikte periode
	Geen geschikte periode

MITIGERENDE MAATREGELEN V.W.B. VERBLIJVEN:

- Voor elke nestplaats die zijn functie niet meer kan vervullen wordt gezorgd dat er minimaal 3 nieuwe alternatieve nestplaatsen aangeboden worden
 - Vervangende nestplaatsen moeten voor de terugkomst van de gierzwaluw uit het zuiden (vóór 15 april) beschikbaar zijn
 - De nestgelegenheid moet een minimale bodemoppervlakte van 350 cm² hebben, de diagonaal van de zijwand minimaal 20 cm moet zijn, de lengte moet minimaal 25 cm zijn, de breedte minimaal 13 cm en de hoogte minimaal 13 cm
 - De invliegopening is circa 6,5 cm breed en minimaal 3 cm hoog. De invliegopening kan liggend, rechthoekig (hoe-kig of afgerond), halfcirkelvormig en rond zijn. De oppervlakte van de invliegopening kan variëren tussen 17 en 25 cm², de invliegopening is asymmetrisch aangebracht, zodat er een donkere hoek ontstaat (dit betekent circa 2 à 3 centimeter van één van de zijkanen), ook bevindt de invliegopening zich op ongeveer 2 à 3 cm van de bodem af
- De alternatieve nestplaatsen moeten al bij de start van het broedseizoen in het plangebied beschikbaar zijn. Als dit niet mogelijk is, dan moeten de alternatieve nestplaatsen ook elders (buiten de invloed van de werkzaamheden) aangeboden worden. Ook hiervoor geldt dat aanbevolen wordt om minimaal drie alternatieve nestplaatsen aan te bieden, als de alternatieve nestplaatsen niet bij de start van het broedseizoen in het plangebied beschikbaar zijn, moeten er in totaal zes nieuwe nestplaatsen aangeboden worden voor iedere nestplaats die verloren gaat.

- De nieuwe nestgelegenheid moet zich in de buurt van de oude nestplaatsen bevinden, dit betreft binnen 50 à 200 meter van de oorspronkelijke nestplaats
- De vervangende nestgelegenheden kunnen het beste geclusterd worden aangeboden. Dit kan door de nieuwe nestgelegenheden in kleine clusters aan te bieden (bijvoorbeeld 3-6 kasten in een groep of op een gevel), wel moet er op gelet worden dat de nestgelegenheden individueel te herkennen zijn voor de gierzwaluw. Dit kan door er bijvoorbeeld voor te zorgen dat ze verschillende posities op de gevel hebben of een verschillende positie ten opzichte van kenmerken op de gevel
- De voorkeur gaat uit naar het plaatsen van enkelvoudige kasten, omdat deze als effectiever worden ervaren
- Nieuwe nestgelegenheden worden op een voor de gierzwaluw gunstige, niet te warme plek aangebracht dus deze dient niet in de volle zon te liggen, de nieuwe nestgelegenheden dienen bij voorkeur op een hoek of langs de kopse kant van een gebouw in de koele, schaduwrijke noord- en oostgevels aangebracht te worden zodat geen overmatige hitte kan ontstaan in de kleine broedruimte

- Het karakter van de nieuwe nestgelegenheid moet vergelijkbaar zijn met de oorspronkelijke nestplaats. De kans op acceptatie van nieuwe nestgelegenheden is dan vele malen groter, laat bijvoorbeeld een nestplaats onder een dakoverstek terugkomen onder een dakoverstek
- Er moet tijdens het aanbrengen van nestgelegenheden gelet worden op het proberen te recreëren van de oorspronkelijke manier van invliegen (van onderen, aan de voorzijde, aan zijkant) dit verhoogt de kans op acceptatie. De gierzwaluwen hebben qua uitvliegruimte ook een minimale hoogte nodig vanuit het nest van 3 meter en een breedte van 1 meter

Voorbeelden van permanente vervangende nestplaatsen:

- Ingemetselde neststenen er zijn twee typen stenen:
 - Zichtbaar ingemetseld, waarbij de neststeen volledig te zien is aan de buitenkant
 - Onzichtbaar ingemetseld, waarbij alleen de invliegopening zichtbaar is
- Nestkasten, dit kunnen houtbetonnen, vezelcement types zijn, maar ook houten nestkasten zijn geschikt mits van duurzaam hout (bijvoorbeeld Western Red Cedarhout en Robinia)
- Een geïntegreerde nestgelegenheid, dat is een broedruimte die in bestaande ruimten van gebouwen wordt gecreëerd door ze geschikt toegankelijk te maken voor gierzwaluwen, bijvoorbeeld door:
 - Een spleet van een 4 centimeter tussen de muur en de rand van de dakgoot te laten zitten, zo kunnen gierzwaluwen hier perfect tussen kruipen en in de holte van de dakgoot nestelen
 - een heel goedkope oplossing is het aanbrengen van sleuven (3 – 3,5cm x 5,5 – 7 centimeter) onderin de gootbekisting. Dergelijke sleuven moeten onderling een tussenruimte van tenminste 1,5 meter hebben en moeten dicht bij de gevel aanwezig zijn
 - in de dakoverstek zit meestal een holle ruimte. Als hier onderaan enkele invliegopeningen gecreëerd worden, ontstaat er een perfecte broedplaats

Lokken door middel van geluid

De kans op acceptatie van nieuwe nestgelegenheden wordt aanzienlijk vergroot door het afspelen van geluid bij nieuwe nestgelegenheden. Gierzwaluwen worden aangetrokken door geluiden van andere gierzwaluwen. Hiermee leren ze van jongs af aan waar geschikte nestgelegenheid aanwezig is. Het gebruik van lokgeluiden vergroot de kans op succes van nieuwe nestgelegenheid, bij het gebruik van lokgeluiden moet er gelet worden op:

- Het toepassen van lokgeluiden wordt aanbevolen in de volgende situaties:
 - als het karakter van de verdwenen broedplaats anders is dan het karakter van de nieuwe voorziening
 - als de afstand tussen oude en nieuwe voorziening groter is dan 50 meter
 - als de nieuwe voorziening op een ander gebouw of woning is geplaatst dan de verdwenen nestplek
- Er zijn verschillende periodes wanneer het effectief is om lokgeluiden te gebruiken, rond half mei kan het geluid gebruikt worden om broedvogels te lokken waarvan de nestlocatie verdwenen is, rond half juni-half juli kan het geluid gebruikt worden om jonge vogels te lokken
- Het geluid moet zo dicht mogelijk bij de invliegopening afgespeeld worden
- Wanneer het geluid automatisch wordt afgespeeld, wordt aanbevolen om gedurende één uur of twee keer één uur in de ochtend tot begin van de middag het geluid af te spelen (grotweg tussen 8.00 en 13.00 uur)
- Bij handmatige bediening van het geluid hoeft het geluid alleen afgespeeld te worden wanneer er gierzwaluwen in de buurt zijn
- Speel bij regen geen lokgeluiden af
- Speel verschillende typen lokgeluiden af. Lokgeluid is het meest effectief als het bestaat uit verschillende typen roepen die na elkaar en gedurende een korte periode (1-2 minuten) te horen zijn en die afgewisseld worden met periodes van stiltes
- Het geluid moet zonder vervorming over een beperkte afstand hoorbaar zijn (circa 50 m) en niet te hard nabij in gebruik zijnde nestlocaties
- Het geluid moet geen overlast voor omwonenden veroorzaken. Dit kan worden voorkomen door binnen elk uur dat geluid wordt afgespeeld ook stiltes op te nemen waardoor het geluid niet continu klinkt